

مراسمی به مناسبت پایان سده‌ی مجله‌ی رشد **آگوش ریانه**

گزارشگر: مانی رضائی

عضو هیأت تحریریه‌ی مجله‌ی رشد آموزش ریاضی

دکتر زهرا گوربنا

روز ۲۸ اردی بهشت، «مراسم تقدیر از انتشار صدمین شماره‌ی مجله‌ی رشد آموزش ریاضی» در سالن اجتماعات سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی وزارت آموزش و پرورش برگزار شد. این مراسم به دعوت مدیرکل دفتر انتشارات کمک آموزشی و انجمن ریاضی ایران، هم‌زمان با روز ملی ریاضیات و روز خیم‌ها در ساعت ۱۷ با اجرای خانم مریم گویا، دبیر ریاضی بازنشسته، آغاز شد.

پس از پخش قرآن و سرود جمهوری اسلامی ایران، آقای محمد ناصر‌ی مدیرکل دفتر انتشارات کمک آموزشی به عنوان اولین سخنران، ضمن خیرمقدم به حضاران، در سخنرانی خود به نقش اعداد به خصوص «صد» اشاره کردند و در مورد اهمیت انتشار صدمین شماره سخنرانی خود را ایراد نمودند (متن کامل این سخنرانی، در همین شماره‌ی مجله منتشر شده است).

پس از آن، مجری برنامه از سه استاد بزرگوار حاضر در سالن دکتر عبدالحسین مصحفی، دکتر پرویز شهریاری و آقای میرزا جلیلی نام برد که هر یک نقشی اثرگذار در ریاضی کشور داشته‌اند.

دکتر عبدالحسین مصحفی، مدیر مسئول و سردبیر اولین مجله‌ی تخصصی ریاضی (مجله‌ی یکان) و از مؤلفان کتاب‌های درسی اولین دکترای آموزش ریاضی ایران که از طرف دانشگاه یزد این مدرک به ایشان اعطا شد سخنران دوم این مراسم بود. دکتر مصحفی به گوشه‌هایی از خاطرات خود اشاره کرد. سخنان کوتاه وی جمع حاضر را بسیار تحت تأثیر قرار داد. مجری برنامه ضمن قدردانی از دکتر مصحفی، بازتابی از احساس حضاران را نیز بیان کرد.

دکتر پرویز شهریاری دارای دکترای افتخاری ریاضی توسط دانشگاه شهید باهنر کرمان، مؤلف کتاب‌های درسی و مؤلف و مترجم تعداد قابل توجهی کتاب ریاضی که نقش به‌سزایی در تربیت ریاضی دانان امروز دارد، سخنران بعدی بود. دکتر شهریاری در سخنرانی کوتاه، بر مطالعه‌ی علوم دیگر برای معلمان ریاضی تأکید کرد. وی اطلاع از دیگر علوم را برای تدریس ریاضی حائز اهمیت دانست.

هم‌چنین در این مراسم، از آقای میرزا جلیلی به عنوان یکی از پیشکسوتان تألیف کتاب‌های درسی و کسی که از نخستین شماره‌ی مجله‌ی رشد آموزش ریاضی تاکنون عضو هیأت تحریریه است قدردانی شد.

در ادامه‌ی برنامه، با حضور دکتر مصحفی، دکتر شهریاری، آقای ناصر‌ی و دکتر زهرا گویا، از مدیران داخلی مجله‌ی رشد آموزش ریاضی و اعضای هیأت تحریریه‌ی این مجله که در این صد شماره همکاری داشته و دارند، با اعطای لوح تقدیر شد.

- میرزا جلیلی (مدیر داخلی و عضو تحریریه)،
- رضا شهریاری اردبیلی (مدیر داخلی و عضو تحریریه)،
- اکبر فرهودی نژاد (مدیر داخلی)،
- سید محمدعلی بصام تبار (مدیر داخلی)،
- دکتر سهیلا غلام آزاد (مدیر داخلی و عضو تحریریه)،
- سپیده چمن‌آرا (مدیر داخلی و عضو تحریریه)،
- دکتر ابراهیم دارابی (عضو تحریریه)،
- مرحوم حسین غیور (عضو تحریریه)،
- محمود نصیری (عضو تحریریه)،
- دکتر حسین ذاکری (عضو تحریریه)،
- دکتر جواد لآلی (عضو تحریریه)،
- دکتر امیر خسروی (عضو تحریریه)،
- دکتر عین‌الله پاشا (عضو تحریریه)،
- جواد حاجی بابایی (عضو تحریریه)،
- دکتر اسماعیل بابلیان (عضو تحریریه)،
- دکتر بیژن ظهوری زنگنه (عضو تحریریه)،
- مانی رضائی (عضو تحریریه)،
- دکتر محمدرضا فدایی (عضو تحریریه)،
- دکتر مهدی رجبعلی پور (عضو تحریریه)،
- دکتر شیوا زمانی (عضو تحریریه).

محمدیان اضافه کرد: «نگرانی دیگر من آن بود که مجلات در دایره‌ی بسته‌ای باشند و محدود به گروه خاصی باشد. با توضیحات خانم دکتر گویا مشخص شد مجله‌ی رشد آموزش ریاضی با ۴۴۰ نویسنده در سطح کشور در این ۱۰۰ شماره همکاری داشته‌اند، یعنی بیش از ۴/۴ نفر جدید به ازای هر شماره، مطالبشان چاپ شده است. نصاب قابل قبولی است.» وی از این ارتباط وسیع با گوشه و کنار کشور قدردانی کرد و ابراز نمود: «اسامی شهرهایی که با مجله‌ی رشد آموزش ریاضی مکاتبه می‌کنند، بسیار چشم‌گیر است. این مسئله نشان‌گر آن است که اگر تور ماهیگیری ما خوب باشد، در برکه‌های کوچک هم ماهیان بزرگ وجود دارند... ظاهراً غول‌های فکری و انسان‌هایی که به لحاظ فکری بارز هستند، می‌توانند در گوشه‌ی انزوا هم باشند، ولی ما باید با هنرمندی، پرده از رخ آن‌ها کشیده و این افراد آگاه را شاهد مجلات رشد کنیم تا دیگران هم آن‌ها را بشناسند. نام شهرها را که دیدم، بیان‌گر این بود که در همه‌جای ایران انسان‌های اندیشمند هستند. این افراد را شناسایی کرده و به مطبوعات وصلشان کنیم.» دکتر محمدیان در پایان با تشکر و سپاسگزاری از حاضران، از متخصصان برای همکاری و یاری با سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی دعوت کرد.

در پایان این مراسم و با حضور دکتر محمدیان و آقای ناصری، از سردبیران مجله‌ی رشد آموزش ریاضی: دکتر علی‌رضا جمالی (شماره‌های ۱ تا ۴)، دکتر محمدقاسم وحیدی‌اصل (شماره‌های ۵ تا ۱۰)، دکتر علی‌رضا مدقالچی (شماره‌های ۱۱ تا ۲۲ و ۳۳ تا ۴۵)، دکتر محمدحسن بیژن‌زاده (شماره‌های ۲۳ تا ۳۲) و دکتر زهرا گویا (شماره‌ی ۴۶ تاکنون) قدردانی شد.

در حاشیه

در فضای صمیمی این مراسم، جای بسیاری خالی بود. روابط عمومی دفتر انتشارات کمک آموزشی، برای اطلاع‌رسانی این مراسم علاوه بر انتشار پوستر، دعوت مستقیم از سردبیران مجلات رشد‌های عمومی و تخصصی؛ اعضای هیئت تحریریه‌ی رشد برهان راهنمایی؛ اعضای هیئت تحریریه‌ی رشد برهان متوسطه؛ همکاران مجله‌ی رشد آموزش ریاضی در واحد فنی؛ اعضای گروه ریاضی دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتاب‌های درسی؛ اعضای شورای گروه ریاضی دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتاب‌های درسی؛ اعضای شورای اجرایی انجمن ریاضی ایران؛ اعضای هیئت مدیره‌ی انجمن مطالعات برنامه‌ی درسی؛ اعضای شورای خانه‌های ریاضیات؛ اعضای شورای

سپس دکتر گویا، سخنرانی خود را با تقدیر از دکتر شهریاری، دکتر مصحفی و آقای جلیلی و نقش ایشان و با ذکر خاطراتی از آنان شروع کرد. ایشان به بیان خاطره‌ای از انتشار اولین شماره‌ی مجله‌ی رشد آموزش ریاضی به سردبیری خود (شماره‌ی ۴۶)، و مقایسه‌ی آن با انتشار صدمین شماره پرداخت. وی اهمیت انتشار هر شماره را در «نو» بودن آن دانست و تأکید کرد که «یاد گرفته‌ام به کاری که می‌کنم، عشق بورزم اما دل نیندم.» دکتر گویا با توجه به میزگرد منتشر شده در صدمین شماره‌ی مجله، به برنامه‌ی آینده‌ی مجله در شماره‌های بعد اشاره کرد: «انتشار کتاب‌های موضوعی براساس مطالب مجله، یکی از اهداف آینده‌ی مجله است. مجله‌ی آموزش ریاضی برای آموزش معلمان ریاضی (که جزو اولین اهداف انتشار مجله بود) به منظور توسعه‌ی آموزش‌های معلمان ریاضی قبل و ضمن خدمت معلمان انتشار یافته است و مجموعه‌ی مطالب مرتبط، قابلیت انتشار در چند تک‌نگاشت را دارد.» وی در ادامه یادآور شد که بیش از ۴۴۰ نفر از ۷۸ شهر کشور، مطالبشان در این صد شماره منتشر شده است و اگر کسانی که مطلب فرستاده‌اند و با ما مکاتبه کرده‌اند را هم اضافه کنیم، فکر می‌کنم توزیع شهرها، نقشه‌ی ایران را بپوشاند. وی با

قدردانی از تلاش سردبیر و اعضای هیئت تحریریه‌ی اولین شماره‌ی مجله، با اشاره به سختی‌های کار در آن زمان، شروع هر فعالیتی را با ارزش دانست و متذکر شد که بررسی گذشته تنها در ظرف زمان و مکان خود موجه است. دکتر گویا با اظهار امیدواری که در آینده از دل این مجله، مجلات تخصصی آموزش ریاضی متعددی متولد شود، سخنرانی خود را به پایان برد.

دکتر بهرام محمدیان، رئیس سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی، آخرین سخنران این مراسم بود. ایشان در سخنرانی خود و بعد از مقدمه‌ای کوتاه بیان کرد که «مجلات رشد باید به نوعی پشتیبان کتاب‌های درسی، پشتیبان مدرسه، پشتیبان دانش‌آموز، و پشتیبان معلم باشند و در عین حال برنامه‌ی درسی را تکمیل کنند، تکمیل به آن معنا است که هم آن را تشریح و هم نقد کنند. این باید ویژگی مجله باشد. به عبارت دیگر، مجله باید دانش‌های پیرامون برنامه‌ی درسی یا حاشیه‌های علم را توسعه دهد.» دکتر

اتحادیه‌ی انجمن‌های علمی معلمان؛ و جمعی از متخصصان آموزش ریاضی و فارع‌التحصیلان کارشناسی ارشد آموزش ریاضی (افرادی که چکیده‌ی پایان‌نامه‌ی آنان در مجله منتشر شده است) به عمل آورد، اما به

دلیل تعطیلات ۵ روزه‌ی پیش از این مراسم و تقارن آن با روز ملی ریاضیات که برنامه‌هایی در سراسر کشور برگزار شده بود، تعدادی از مدعوین در این مراسم حضور نداشتند.

سخنان آقای محمد ناصری مدیرکل دفتر انتشارات کمک آموزشی در مراسم تقدیر از انتشار صدمین شماره‌ی مجله

محمد ناصری

بهترین بهانه‌ی ما برای حضور در این نشست، تقدیر و تشکر از دست‌اندرکاران انتشار یک صدمین شماره‌ی مجله‌ی رشد آموزش ریاضی است.

نام احمد نام جمله انبیاست

چون که صد آید نود هم پیش ماست

از درم‌ها نام شاهان برکنند

نام احمد تا قیامت می‌زنند

در دنیای ریاضیات به اعداد رمزآلودی برمی‌خوریم که با همه‌ی اعداد فرق دارند و حس غریبی را در انسان به وجود می‌آورند. به طور مثال در باره‌ی عدد ۷ شنیده‌ایم که آسمان ۷ طبقه دارد. طواف دور کعبه ۷ بار است. ۷ عضو بدن هنگام نماز باید روی زمین قرار بگیرد. یا عدد ۴۰ که با دیدگاه‌های عرفانی ما عجین شده است. پیامبر اسلام (ص) در ۴۰ سالگی مبعوث شدند. مدت چله‌نشینی و صاف شدن ۴۰ روز است و اربعین اشارتی است برای جدا شدن از تعلقات خاکی و رسیدن به عوالم افلاکی. از این منظر وقتی به عدد ۱۰۰ می‌رسیم، بیشتر مفهوم نوعی حد و مرز به انسان القا می‌شود. عددی دیر یاب که در فرهنگ ما، با فتح و کام‌یابی قرین شده است. دیر یاب از این رو که اندک هستند آدمیانی که در این دنیای فانی ۱۰۰ سالگی را تجربه می‌کنند. اگر هم معدودی از افراد به آن برسند در نظر دیگران، هم چون موجودات غریبی جلوه می‌کنند که زمان آن‌ها گذشته است. قطارشان تأخیر کرده و در ایستگاه سرگردان هستند. پس بی‌سبب نیست که در ادبیات فارسی، صد نیز هم چون ۷ و ۴۰ با معانی بلند و تأمل برانگیز مجاور شده است.

من ترک عشق شاهد و ساغر نمی‌کنم

صد بار توبه کردم و دیگر نمی‌کنم

صد انداختی تیر و هر صد خطاست

وگر هوش مندی یک انداز و راست

تکیه بر تقوا و دانش در طریقت کافری است

راه رو گر صد هنر دارد توکل بایدش

ما امروز این عدد نمادین را با توکل بر خداوند کریم و به دست‌های مهربان شما که بی‌شک، هر کدام صد هنر دارید، چون مدال افتخاری برگردن رشد آموزش ریاضی انداخته‌ایم، تا بهانه‌ای باشد برای ادای احترام به یکان یکان پدیدآورندگان این عدد بزرگ. بزرگانی که عمری ریاضت کشیده‌اند تا ما را متوجه این معانی بلند کنند که کتاب آفرینش به زبان ریاضی نوشته شده است. در هر پدیده‌ای که به حد کافی عمیق شویم به ریاضیات خواهیم رسید. ریاضیات منطقی‌ترین راه رسیدن به خدا است. ریاضیات برخلاف علوم تجربی از دایره‌ی حواس پنج‌گانه می‌گذرد و آدمی را با تفکر انتزاعی و کشف ریشه‌های ازلی و ابدی معادله‌ی بزرگ خلقت رهنمون می‌سازد تا این ذهن محدود را به فهم بی‌نهایت برساند. جای بسی خوشبختی و مباهات است که این مرز و بوم همواره از خاستگاه‌های علم و ریاضی در جهان بوده و هرگز از وجود ریاضی‌دانان برجسته تهی نبوده است. وجود حتی یک نفر هم چون خوارزمی، ابوریحان بیرونی، خیام نیشابوری، خواجه نصیرالدین طوسی، غیاث‌الدین جمشید کاشانی و معاصران عالی‌مقامی چون هشترودی و فاطمی و غلام‌حسین مصاحب می‌تواند تاریکی شب‌های یک ملت را تا ابد به روشنی بدل کند.

حال آن‌که ایران سربلند، کهکشانی از این ستاره‌های درخشان در آسمان بلند خود دارد و ما افتخار می‌کنیم که میراث‌دار چنین گنجینه‌ی بی‌همتایی هستیم. سروران عزیز، افتخار به گذشته‌ها اگرچه لازم است اما هرگز کافی نبوده و نیست. بنابراین، حدود ۲۷ سال پیش بزرگانی مصمم

از چپ: دکتر عبدالحسین مصحفی، پرویز شهریاری، میرزا جلیلی، حمیدرضا امیری.

شدند که گام عملی دیگری در جهت اعتلای این مادر علوم بردارند. چرا که باور داشتند دو صد گفته چون نیم کردار نیست. به این ترتیب مجله‌ی رشد آموزش ریاضی در بهار ۱۳۶۳ دیده به جهان گشود. آقای دکتر غلامعلی حداد عادل، رئیس محترم وقت سازمان پژوهش، هنگامی که می‌خواست در گوش این نوزاد اذان بگوید، در باب فوائد و اهداف انتشار آن به نیکی گفت؛ «خدای بزرگ را سپاس می‌گوییم که ما را به انتشار نخستین شماره‌ی مجله‌ی رشد آموزش ریاضی موفق گردانید و راه تازه‌ای برای خدمتگزاری بیشتر به فرهنگ جمهوری اسلامی ایران فراروی ما گشود. مناسب به نظر می‌رسد که در این نخستین شماره سخنی در باب مقصد و مقصود از این مجله به میان آوریم و انتظاری را که از آن داریم بیان کنیم. پیش از بیان اهداف و فوایدی که از انتشار رشد آموزش ریاضی انتظار داریم، شمه‌ای از وضع نامطلوب کنونی را شرح می‌دهیم تا خوانندگان برای تصور و تصویر وضع مطلوبی که با نشر این مجله بدان باید رسید، آمادگی بیشتری پیدا کنند. وضع کنونی چنین است که معلمان پس از فراغت از تحصیل، ارتباط منظم و مستمری با رشته‌ی تحصیلی سابق خود که رشته‌ی تدریس فعلی آنان است ندارند. بسیاری از آن‌ها از روی وظیفه‌ی شغلی، به شهرها و حتی بخش‌های دورافتاده می‌روند و به بحث و درس و استاد و کتاب و کتاب‌خانه و کتاب‌فروشی دسترسی ندارند. تنها کتابی که ناچار در دست آنهاست غالباً همان کتاب درسی آن‌ها است که در آن نیز هر ساله تغییراتی جزئی و کلی روی می‌دهد. بی‌آن‌که آنان دلیل آن تغییرات را شنیده و دانسته باشند. گاهی بخشنامه‌ای که موفق شده خود را از لایه‌های مقررات و موانع اداری تا دفتر مدرسه برساند به دست معلمان می‌رسد که آن هم لحن اداری و خشک و کوتاه دارد. کلاس‌های آموزش ضمن خدمت نیز اگر تشکیل شود کافی نیست و هم چون باران بهاری کوتاهی است که تند می‌بارد و زود می‌ایستد و دوباره گرمای سخت و تشنگی آغاز می‌شود. اما این صدها هزار معلمی که برای سربلندی و نجات جامعه‌ی خود در روستاهای مهجور و شهرهای دور میهن خود خدمت می‌کنند محتاج جویبار جاری مداومی هستند که آب زلال سرچشمه‌های علم و تجربه را آهسته و پیوسته همواره در دسترس آنان قرار دهد. آیا رشد آموزش ریاضی می‌تواند آن جویبار جاری و همیشگی باشد؟. امیدمان این است، تا خدا چه خواهد. آری چه باید کرد تا در میان معلمانی که برای کمک به محرومان و مستضعفان جامعه‌ی خود به نقاط دور و فاقد امکانات علمی و فرهنگی کافی هجرت کرده‌اند، در غربت و تنهایی آن‌چه را خوانده‌اند فراموش نکنند و شوق و ذوق آموختن در آن‌ها نمیرد و ارتباط آن‌ها با هم‌اندیشی و هم‌فکری قطع نگردد؟ ما می‌خواهیم مجله‌ی رشد آموزش ریاضی، این رشته‌ی گسیخته را دوباره متصل سازد و آن شوق و ذوق را برانگیزد تا این جماعت تشنه‌ی کامی را که در همه جای ایران دور از هم اما با هم، روی به سوی یک هدف در حرکت هستند، جرعه‌ای بنوشانیم.

... همکاران گرامی؛ معلمانی که افسران خط مقدم جبهه‌ی مبارزه با جهل و عقب‌ماندگی هستید، رشد آموزش ریاضی دستی است که از سوی سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی وزارت آموزش و پرورش صمیمانه به روی شما دراز می‌شود. این دست را در دست خویش با گرمی بگیرید و بفشارید.»

از آن روز تاکنون بیش از ربع قرن گذشته است و مجله‌ی رشد آموزش ریاضی در کنار فرزندان برومندی چون برهان متوسطه و برهان راهنمایی، منشأ اثرات و خدمات بی‌شماری گشته است. به همت صدها عاشق، صد هزاران گل شکفته است و البته بانگ مرغان، از هر سوی میهن اسلامی به گوش می‌رسد. حق مطلب نیز این است که امروزان متفاوت از دیروز باشد چه رسد به ربع قرن پیش! پیشرفت‌های افتخارآمیزی که امروز در رشته‌های گوناگون علمی شاهد آن هستیم اتفاقی نیستند، بلکه مرهون اراده‌ی کسانی هستند که وظیفه‌ی خطیر خود را قبل از هر چیز، تلاش خالصانه می‌دانند. چنان‌چه سرکار خانم دکتر زهرا گویا در یادداشت زیبای صدمین شماره‌ی مجله‌ی رشد آموزش ریاضی از زبان بلیغ شاعره‌ی نام‌دار پروین اعتصامی گفته است:

دیده را چون عاقبت نادیده است

به که نیکو بنگرد تا روشن است

از چه وامانم؟ چو فرصت رفتنی است

چون نگویم؟ کاین حکایت گفتنی است

آری این حکایت گفتنی است و سردبیر محترم رشد آموزش ریاضی سرکار خانم دکتر گویا که مصداق بارز توان‌مندی و فرهیختگی بانوی ایرانی است، حق مطلب را به گویاترین شکل ممکن ادا کرده است.

بنده اگر بخواهم منحنی ارادت خود را به نمایندگی از طرف خانواده‌ی مجلات رشد، در مختصات همت بلند ایشان و همکاران فرزانه‌شان رسم کنم، باید اعتراف کنم که این منحنی از هر سو به سمت بی‌نهایت میل می‌کند! برای همه‌ی کسانی که این مشعل را تاکنون افروخته نگه داشته‌اند آرزوی توفیق و سربلندی دارم و امیدوارم با نگاهی دوباره به راه طی شده، در ادامه‌ی مسیر مؤثرتر و مطمئن‌تر به پیش رویم و در شناخت مسئولیت خویش، از نصرت حق بهره‌مند باشیم و از او بخواهیم که همواره ما را از غرور ملّی مصون بدارد تا مبدا مشمول این سخن نغز بیدل گردیم که فرمود:

مرکز افتاد برون

بس که شد این دایره تنگ

یادمان باشد که دایره‌ی شناخت و آگاهی ما اگر مرکزیت حق نباشد، هرگز با توفیق و سعادت مماس نخواهد شد و به یاد آوریم رباعی پر مغز ریاضی دان نامدار ایرانی حکیم خیام نیشابوری را که حاصل عمر خود را چنین سروده است:

هرگز دل من ز علم محروم نشد

کم ماند ز اسرار که معلوم نشد

هفتاد و دو سال فکر کردم شب و روز

معلوم شد که هیچ معلوم نشد.

